

נאומי הניעה לעידוד רוח הלחימה

מהעת העתיקה ועד מלחמות ישראל

מאז ומעולם נהגו מנהיגים ומצביאים לשאת דברים בפני לוחמיהם בטרם יצאו לקרב. נאום מוצלח מאפשר לחזק את רוחם של החיילים, לנסוך בהם ביטחון ביכולתם ואמונה בצדקתה של המשימה ולהניע אותם ללחימה בשדה הקרב

הנאומים כוונו ישירות אל ליבם של החיילים ונועדו לעורר בהם את הרצון להסתער

אביבה צוונג

מנהלת ספריית המטכ"ל

מאז ימי יוון העתיקה הקפידו מנהיגים ומצביאים לשאת דברים בפני צבאותיהם לפני יציאתם למלחמה. היו אלה דברי עידוד, דברים המכוונים ישירות אל ליבם של החיילים, דברים שנועדו לעורר הניעה (מוטיווציה) ורצון להסתער.

יש היסטוריונים הטוענים כי מנהיגים ומצביאים נשאו נאומי הניעה לפני היציאה לקרב, אך יש גם כאלה הסבורים כי נאומי הניעה לא נישאו כלל. למשל, ההיסטוריון מורגנס הנסן הטיל ספק במהמנותה של הטענה כי ברומי העתיקה נשאו המנהיגים נאומי הניעה. לדבריו, היה זה בלתי אפשרי מבחינה טכנית שהמנהיגים יפנו אל הלוחמים בדרך זו. הוא מנה ארבע סיבות לכך:

1. הייתה המולת קרב בזמן שנערך הצבא להסתערות על האויב (הכנת הכלים והזזתם, צעקות ההתלהבות לקראת הקרב, הרחש הבלתי פוסק של קולות האנשים ושל שעטות הסוסים וכדומה).
2. השטח שבו התפרסו הכוחות היה גדול.
3. הרכבו האתני של הצבא היה מגוון, והוא הורכב משכירי חרב שדיברו בשפות שונות ולא הבינו את דברי המנהיגים.
4. לפני צאתם לקרב הצבאות היו ערוכים זה מול זה, דרוכים ומכוכים לאות הסתערות, ודעתם לא הייתה נתונה באותה העת לדברי המנהיגים.

בניגוד לטענת הנסן, מקורות היסטוריים מעידים על כך שמנהיגים ומצביאים נשאו נאומים בפני לוחמיהם (חלקם אף נשמרו עד היום). מטרתם של נאומים אלה הייתה לפאר ולהדגיש את מנהיגותם. ההיסטוריונים היוונים תוקידידס ופוליביוס וההיסטוריונים הרומים גיוס סלוסטיוס קריספוס, טיטוס ליויוס, קורנליוס טקיטוס ואמיאנוס מרצלינוס הביאו בדבריהם דוגמאות רבות לנאומים שנישאו לפני קרבות. סלוסטיוס קריספוס מביא בכתביו אפילו את נאום הייאוש של קטילינה בפני צבא המורדים לאחר שנכשל ניסיון המרד שלו.¹ כנראה שלבעיות טכניות אלה נמצאו פתרונות, והמנהיגים והמצביאים התגברו עליהן בדרכים שונות: חניבעל נהג לשוחח רק עם המפקדים ולהורות להם להעביר את דבריו אל הפקודים; יוליוס קיסר שוחח עם קבוצות קטנות לכל אורך מסע הקרב, ולא רק לפני קרב מסוים; היו גם מצביאים שנישאו את דבריהם בעת שרכבו בין השורות של הלוחמים.

קיימות עדויות שגם נפוליאון נהג בתחילת דרכו לשאת נאומי הניעה. ההיסטוריון הצבאי אנטואן ז'ומיני ציין כי לפני קרב אוסטרליץ עבר נפוליאון בין שורות כוחותיו כדי לעודד את חייליו וליידעם בכל פרטי הקרב העומד להתרחש למחרת היום, מתוך הערכה ואמונה שרחש להם. הוא המצביא היחיד,

לפי ז'ומיני, אשר יידע את כל כוחותיו בתכניות הקרב, והדבר תרם להעלאת המורל ולהשגת הניצחון. הוא נהג להסביר את מהלכי הקרב ואת מטרותיו, ואת ההשלכות של הניצחון על מעמדה הבין-לאומי של צרפת. הוא נהג לדון בתכניותיו האסטרטגיות עם קציניו ולשמוע את הערותיהם ואת תגובותיהם. נפוליאון גם נהג להציג בפני חייליו את תוצאות הניצחון: "אני אנהיג אתכם אל המקומות הפוריים ביותר עלי אדמות ... הכול יעמוד לרשותכם, שם תמצאו כבוד, תהילה ועושר ... אך לשם כך עליכם להילחם, לכבוש ערים ולחצות נהרות ...".² בהמשך דרכו שינה נפוליאון את מנהגו. הוא טען כי נשיאת נאומים ומתן הסברים ארוכים אינם יעילים לפני תחילת הקרב: החיילים הוותיקים אינם מקשיבים, והחדשים שוכחים אותם כהרף עין. הוא הגיע למסקנה ששיחות ונאומים הם יעילים יותר, אם הם נעשים לאורך כל המסע ולא רק לפני קרב זה או אחר; זהו הזמן שבו יש לעודד ולעורר הניעה ורוח קרב אצל החיילים.³

מקורות היסטוריים מעידים על כך שמנהיגים ומצביאים נשאו נאומים בפני לוחמיהם. מטרתם של נאומים אלה הייתה לפאר ולהדגיש את מנהיגותם

עם השנים התקצרו הנאומים. נפוליאון נהג לעתים לכתוב משפט או שניים, להעביר את הכתוב למפקדים, ואלה העבירו את הדברים לדרגים הזוטרים יותר עד אחרון החיילים. משפט כזה נאמר לפני קרב קטר-ברס (Quatre Bras) מדרום לוותרלו: "חיילים, זה יום השנה לקרב מרגנו. היום זה היום לכבוש עולמות". הייתה זו מעין פקודת יום המבהירה את המטרה הנעלה.⁴ פקודות היום של נפוליאון הותאמו לחייל מן השורה, אף שהועברו בהן מסרים אידאולוגיים וערכים לאומיים.⁵ מכל מקום, התייחסותם של ההיסטוריונים בעת העתיקה לבעיות הטכניות שהיו קשורות בקיום נאומי הניעה ולניסיונם של המצביאים למצוא להן פתרון, מלמדת כי מנהיגים ומצביאים לא ויתרו על צורת עידוד זו לכוחותיהם, ומנהג זה התקיים לאורך הדורות עד לימינו אנו.

נאומים ושיחות אלה נועדו לא רק לעודד את הכוחות לפני יציאתם לפעולה, אלא גם להאדיר את המנהיג או המצביא, את רוחו ואת כוחו בפני חייליו. מטרת הנאומים הייתה להניע את החיילים אל המטרה שהציב המצביא. נאום מוצלח הגדיר

את הצרכים הבסיסיים ביותר של החייל וגרם לו להשתכנע שביציאתו למלחמה הוא יספק לעצמו את הצרכים האלה. בנאומים באו לידי ביטוי מסרים אידאולוגיים וכן הצורך של החייל לזכות בביטחון, באהבה, בהערכה, בתחושת שייכות, בכבוד ובסיכוי למימוש עצמי.⁶

בנאומים באו לידי ביטוי האתגרים הסמויים והגלויים שעמדו בפני החיילים ומפקדיהם:⁷ **האתגר הלאומי.** אתגר זה היה תמיד הראשון שצוין, ומשמעותו הייתה מחויבותו של החייל לארצו ולחבריו החיילים; הניצחון הוא רווח עבור המדינה לטווח הארוך.

האתגר האנושי. זוהי מחויבותו של המנהיג או של המצביא לחייליו; זהו הנכס החשוב ביותר שלו - להנהיג אותם מתוך אמונה ביכולותיהם למען השגת המטרה והיעדים שהציב לעצמו ולהם.

האתגר המקצועי. פירושו יישום של כל מה שאליו אומנו והוכנו החיילים. המלחמה היא העת המתאימה להוכיח כי מה שלמדו החיילים נושא פרי, והם יודעים להילחם ולנצח.

האתגר האישי. זהו האתגר החשוב ביותר. אתגר זה הובא בסוף הנאום, ובשלב זה גם הובטחו טובות ההנאה שלאחר הקרב.

להלן כמה דוגמאות של נאומי הניעה:

נאומה של מלכת אנגליה אליזבת הראשונה - נישא בטילבורי פורט ב-1588: "עמי האהוב, ... מאז ומתמיד, בהשראת האל, נתתי את ביטחוני בלבותיהם וברצונם הטוב של נתיני ... אני יודעת כי על כל מה שתעשו בשדה הקרב מגיעים לכם פרסים והילות, ואני נשבעת לכם שבועה אצילית, כי תקבלו אותם על כי תגנו על אלוהי, על ממלכתי ועל עמי".⁸ הפנייה של המלכה בגוף ראשון יחיד במקום בגוף ראשון רבים (כפי שנהוג באנגליה) קירבה אותה אל העם שאמור היה לצאת למלחמה. כמו כן העובדה שהמלכה עצמה ירדה לשדה הקרב ונכחה שם, הפיחה בחייליה רוח קרב.

נאום נפוליאון בפני חייליו - נישא ב-1 בדצמבר 1805 לפני קרב אוסטרליץ: "חיילים! צבא רוסיה עומד הפעם לפניכם כדי לנקום את ההפסד בקרב אולם של צבא אוסטריה. אתם תילחמו באותם הגדודים שנלחמתם בהם [...] ושאחריהם רדפתם. מצבנו היום הוא מדהים. אני בעצמי אנהיג את גדודינו וחטיבותינו אלי קרב. אני אעמוד במרחק מה משדה המערכה אם אתם, כמו תמיד, תדעו להשליט אנדרלמוסיה בשורות האויב. אבל אם אחשוב לרגע כי הניצחון איננו ודאי, תראו את הקיסר שלכם בשורות הראשונות של המחנה, כדי להיות לצד חיל הרגלים המביא תמיד כבוד לאומה כולה. אינני רוצה לראות חוסר סדר בשורותיכם בגלל פינוי פצועים לאחור, כי חייבים מחר לנצח את שונאי האומה שלנו. עלינו לנצח בקרב זה, שהוא

"חיילים, 4000 שנות היסטוריה מביטות בכם" - נפוליאון לחייליו בהיערכות לקראת קרב הפירמידות | גם לפני קרב אוסטרליץ עבר נפוליאון בין שורות כוחותיו כדי לעודד את חייליו וליידעם בכל פרטי הקרב העומד להתרחש למחרת היום

ניסוח מעמיק, הרגשה פשוטה של אדם יהודי: זהו הדבר שניתן לנו - לעמוד עם נשקנו ... אם הכינוס הזה ייתן רק דבר אחד, אם הוא ייתן קומה זקופה לאיש היהודי האוחז בנשק - זהו הדבר היחידי שיכול עוד למנוע אסון גדול שצפוי לנו ... זוהי המחתרת שלנו. ואם נגזרת עלינו המחתרת הזאת - נעשה אותה בכבוד, כיהודים!"¹⁰

שגויסו לסייע באירופה במלחמת העולם השנייה: "הייתי רוצה, שבחור שלנו, חברה שלנו, שעדיין יכולים לאחוז בנשק, שלא יתאוננו, שלא יתמרמרו. נעמוד בקומה זקופה ונדע: אנחנו אוחזים בנשק, אנחנו לא נמות חסרי אונים. אינני יודע אם זאת הציונות או לא. בעיניי קובעת הרגשה פשוטה, שאין לה צורך בשום אידאולוגיה, בשום הסברה, בשום

האחרון בקרבות שניהלנו עד כה, ואחריו יחזור כל אחד לבלות את החורף בביתו[...]. אתם תהיו גאים בשלום שאכרות בשבילכם".⁹ לאחר הקרב באוסטרליץ נאם נפוליאון נאום נוסף כדי לברך את חייליו על ניצחונם.

נאומו של בני מרשק, חבר קיבוץ גבעת השלושה ולוחם בחטיבת הראל פלמ"ח, בפני הצנחנים

המג"ד קהלני (במרכז התמונה) ומטהו במלחמת יום הכיפורים | "לא לעצור! לא לעצור! קראתי ברשת, להמשיך לנוע, להמשיך לנוע!... אתם מתקדמים יפה מאוד, לא לעצור, להמשיך לנוע!..."

אתם יודעים, באלוהים, אני מרחם על הממזרים שיעמדו מולנו, אני באמת מרחם. ומעל לכל אינני רוצה לקבל ידיעות משדה הקרב שאתם מחזיקים מעמד: אנחנו חייבים להתקדם כל הזמן. בחורים נהדרים, אני גאה להנהיג אתכם, בכל מקום ובכל עת. זה הכול!"¹⁵ גנרל פטון פנה אל אנשיו בשפה עממית מאוד. הוא לא פנה אל השכל אלא אל הרגש, הוא פנה אל הרגשות הבסיסיים ביותר של החייל בשפתו ודיבר בהתאם לסגנון מחשבתו. ואף-על-פי-כן הוא הצליח להעביר מסרים לאומיים, לעודד להגשמה עצמית, לחימה למען אידאלים ולהזכיר לחיילים את תולדות עמם. חייל צעיר שהיה שם כתב הביתה למשפחתו: "עמדנו משותקים לנוכח הופעתו. בשרנו נעשה חידודים חידודים. הייתה זאת אחת החוויות המסעירות ביותר שאדע כל ימי חיי... הדמות הקפיאה אותנו במקומנו וחשמלה את האוויר... הוא מהפנט אותנו, פשוטו כמשמעו, בלשונו הצחה והבוטה לעתים. כשסיים, הרגשנו כאילו ספגנו כוח רב ממקור אלוהי. זה האיש שלמענו אתה הולך אל הגיהנום ובחזרה!"¹⁶

מלחמת יום הכיפורים, הקרב בעמק הבנא - דבריו של סא"ל אביגדור קהלני, מג"ד טנקים 77: "חששתי מאוד שלא כל הטנקים יוכלו לשמוע

הודעתו של קולונל רוברט סינק, מפקד החטיבה: "הלילה הוא הלילה הגורלי, יהא האל עם כל אחד ואחד מכם, חיילים מצוינים"

פנייתו של גנרל ג'ורג' פטון לארמייה השלישית של ארצות הברית במלחמת העולם השנייה: "אני יכול להבטיח לכם שהארמייה השלישית של ארצות הברית תהיה הארמייה הדגולה ביותר בהיסטוריה האמריקנית. אנו נגיע לברלין לפני כולם. על מנת להשיג מטרה זו, עלינו להיות ממושמעים יותר. אני אדחוף אתכם עד כלות כל הקיצים ... אנחנו נהרוג ממזרים גרמניים - הייתי מעדיף לפשוט את עורם בעודם בחיים." "אני רוצה שתזכרו כי שום ממזר לא ניצח במלחמה בכך שנפל למען המולדת; הוא ניצח על ידי כך שגרם לממזר אחר למות בעד מולדתו... באופן מסורתי האמריקנים אוהבים להילחם... אמריקנים אוהבים לנצח... ואינם סובלים מפסידים... אמריקנים מעולם לא הפסידו ולעולם לא יפסידו במלחמה. צבא הוא כמו קבוצת ספורט. חיים, אוכלים, ישנים ונלחמים בקבוצה.

פקודת היום של דווייט אייזנהאואר לחייליו לפני הפלישה לנורמנדי במלחמת העולם השנייה: "חיילים, מלחים ואנשי צוות אוויר בחיל המשלוח של כוחות בנות הברית! אתם עומדים לפתוח במסע הצלב הגדול שלקראתו חתרנו במהלך החודשים הרבים הללו. עיני העולם נשואות אליכם ... בהצלחה! הבה נתפלל כולנו לבורא עולם שיעניק את ברכתו למשימה נעלה זו!"¹¹ אל פקודה זו צורפה גם הודעתו של קולונל רוברט סינק, מפקד החטיבה: "הלילה הוא הלילה הגורלי, יהא האל עם כל אחד ואחד מכם, חיילים מצוינים!"¹² גם במהלך האימונים לקראת המבצע, שארכו כמה חודשים, קיים קולונל סינק מצעד חטיבתי, ולאחר מכן כינס את כוחותיו והקריא בפניהם פקודת יום שכתב. עותקים מודפסים שלה חולקו לאחר מכן לחיילים: "אתה חבר באחת החטיבות המובחרות ביותר של צבא ארה"ב, ומכאן שבעולם כולו [...] אל תשכחו את קריאת הקרב והמוטו שלנו 'קוראהי', שפירושה: יחידים במינם, ואנו ראויים לכינוי זה". בדבריו אלה הדגיש קולונל סינק את ייחודם של החיילים ואת רוח החברות שבלעדיה לא יהיו חטיבה מובחרת."¹³

האמונה בצדקתה של המשימה. כל אלה יסייעו ללוחמים להתמודד עם האתגרים הניצבים בפניהם בעת הלחימה.

הערות

1. Kimberly Kenoch, "The Historical Reality of Ancient Battle Speeches", www.brown.edu/Department/Classics/bcj/14-04.html
2. W Chan Kim, Renee Mauborgue and Ludo van der Heyden, "General Failing", *Financial Times*, December 2002. www.insead.edu/kim/newspprarticles/FT/FTGeneralFailings061202.htm
3. David G. Chandler, *The Military Maxims of Napoleon*, New York, MacMillan, 1987, p. 75
4. Joseph Balkoski, "Ney vs Wellington: Battle of Quatre Bras June 16, 1815", *Strategy & Tactics*, May-June, 1979, p. 8
5. ברוש, תמר, **נאום לכל עת**, תל-אביב, ידיעות אחרונות, 1993, עמ' 123
6. מיכה פופר ואביהו רוט, "הירארכיית הצרכים של מסלואו", **על המנהיגות**, תל-אביב, משרד הביטחון - ההוצאה לאור, 1989, עמ' 46
7. האתגרים מצוינים ומפורטים באמנה הישראלית לאיכות בהדרכה 2006 שהתפרסמה במסמכי **אנוש 221** (יוני-יולי 2006)
8. ראו: www.historyplace.com/speeches/lebib.htm
9. ראו: <http://lebib.free.fr/austerl.htm>
10. שלמה, שבא, **בני של הפלמ"ח**, תל-אביב, משרד הביטחון - ההוצאה לאור והקיבוץ המאוחד, 1983, עמ' 27
11. סטיבן א' אמברוז, **אחים בקרב: פלוגה ה' חטיבה 506, הדיוויזיה המוטסת ה-101 מנורמנדי עד קנ הנשרים של היטלר**, תל-אביב, זמורה ביתן, 2005, עמ' 74
12. שם, שם
13. שם, עמ' 35
14. מרטין בלומנסון, **פאטון: האיש והאגדה 1885-1945**, תל-אביב, מערכות, 1989, עמ' 143
15. ראו: www.americanrhetoric.com/war
16. בלומנסון (לעיל הערה 14)
17. אביגדור קהלני, **עז 77**, ירושלים, שוקן, 1976, עמ' 122
18. עופר סגל-עז-כאריאל, **חומת מגן שלי**, תל-אביב, מערכות, 2006, עמ' 22
19. יאיר אטינגר, "מי שלא יכול להגן על החירות שלו - לא זכאי לה", **הארץ**, 27 ביולי 2006

טילים וקטיושות על כל הערים בצפון ומגיעים גם עד חיפה, וכשיש לנו שני חיילים חטופים וכבר כעשרה הרוגים ועשרות פצועים בלחימה הזאת - זה לא זמן לדיבורים, זה זמן להילחם. ואנחנו הכוח שנקרא להילחם, ונעשה את זה על הצד הטוב ביותר. מרגע שאנחנו חוצים את הגבול, זו מלחמה לכל דבר, וזה מה שצריך לשבת לכם בראש. מרגע שהרגל שלכם דרכה מחוץ לגבול - ערנות שיא, חדות שיא, אנחנו מאוימים מבחינתנו 360 מעלות. ככה צריכה להיות ההתייחסות, וכל אחד אחראי על החבר שלו. אני אישית כמ"פ אעשה הכול, אהיה הראשון שאנס ואחרון שאצא, ואעשה הכול כדי שכל מי שנכנס אתי ייצא אתי בריא ושלם, וביום שישי, בעזרת השם, כולם יגיעו להורים שלהם ולמשפחות שלהם בשלום. אבל אני לא יכול לעשות את זה לבד. כל מי שנמצא פה אחראי על זה שיושב לצדו... ואם עכשיו תורך בצוות לתצפת ולשמור, אז תורך לתצפת ולשמור. אתה תהיה ערני הכי חד והכי חותר למגע ותעשה הכול כדי לזהות את המחבל הראשון, כדי שאנחנו נהיה אלה שנפתח באש ראשוניים, שנתקיל ולא ניתקל. כל אחד פה אחראי על החיים שלו, על החיים של החבר שלו ועל החיים של כולנו. כולנו פה באותו מצב. אני שש שנים בצבא, ובחיים שלי לא הייתי בטוח ביכולת של הכוח שאני נמצא בו כמו שאני בטוח ביכולות של הפלוגה הזאת. הוכחתם את עצמכם לא פעם, במיליון ושבעה מצבים. לא רק בלחימה. כמו שעשינו טוב באימונים, כמו שעשינו טוב בעזה, נעשה טוב גם עכשיו. אני בטוח ביכולת שלנו, תהיו אתם בטוחים ביכולת שלכם. אין פלוגה יותר טובה מהפלוגה הזאת, אתם אריות וזה מה שיישב לכם בראש. אין פלוגה יותר טובה מזאת. אף אחד לא יעשה את המשימה יותר טוב מזה, אף אחד לא יהרוג מחבלים כמו הפלוגה הזאת, אף אחד לא ייכנס וייצא ויחזור בשלום כמו הפלוגה הזאת. אתם לא יורדים מאף פלוגה ותיקה, לא ביכולת, לא באינטליגנציה, לא בחתירה למגע ולא בשום דבר אחר. בטח שלא ביכולת. אני ברור פלוגה א'! מרגע זה אנחנו במוכנות למבצע, מרגע זה אנחנו מבחינתנו התחלנו את המשימה, שיהיה בהצלחה לכולם".¹⁹

סיכום

מטרתם של נאומי הניעה היא לאתגר את החיילים, להניע אותם ללחימה ולחזק את רוחם לפני הקרב ובמהלכו. לפיכך, יש חשיבות רבה לאופן שבו המנהיג או המפקד משתמש בשפה: כל מילה צריכה להישמע בבירור ולחדור לתודעה של הלוחם, המשפט צריך להיות קצר ומדויק, והפנייה צריכה להיות מופנית ישירות אליו ואל הרגש שלו. שימוש נכון בשפה מאפשר למנהיג או למפקד הנואם לחזק בקרב חייליו את תחושת הביטחון, ההערכה העצמית והשייכות, את רגש הכבוד וההערצה כלפיו ואת

אותי, וחשבת על דרך חדשה לפנות אליהם. כל דקה שחלפה הייתה לרעתנו ... לא ייתכן שלא אצליח להעלות את הטנקים לעמדות. תחנת שוטר, כאן המג"ד. תראו באיזה אומץ עולה האויב לעמדות כלפינו. אני לא מבין מה קורה לנו, הרי הם בסך הכול ערבים ואנחנו חזקים מהם. התחילו בתנועה לפנים וישרו אתי קו, אני מנפנף בדגל. נוע! דיברתי בשקט ורק את סוף דבריי הדגשתי בצעקה. לפתע כאילו השתחרר קפיץ סמוי. הטנקים החלו לנוע קדימה... לא לעצור! לא לעצור! קראתי ברשת, להמשיך לנוע, להמשיך לנוע!... אתם מתקדמים יפה מאוד, לא לעצור, להמשיך לנוע!... הם פחדו, כולנו פחדנו, אך לא היה מוצא אחר".¹⁷

מבצע "חומת מגן" - דבריו של עודד גולומב, מ"פ הפלוגה המסייעת לפני כניסת הכוח לג'נין: "עודד קרא לכולם. התרכזנו סביבו. הוא הניף את ידו וקרא: "מסייעת!... הנחנו את ידינו על ידו וחזרנו בקריאה נרגשת ובקול רם אחריו: "מסייעת!"¹⁸

דבריו של המפקד הסתכמו אמנם במילה אחת, אולם כאשר מילה נאמרת בזמן הנכון, כוחה רב.

מלחמת לבנון השנייה - נאום של סרן אורי לביא בפני חיילי פלוגה א', גדוד 13 גולני לפני חציית גבול הצפון: "זה הזמן שלנו עכשיו, זה הזמן שלנו עכשיו להיות אלה שקמים, עולים על אוסטים, קסדות ודואגים שהגבול הזה יהיה מוגן. ולכל משימה שנידרש, מול כל כוח שנידרש, נעשה את זה על הצד

שימוש נכון בשפה מאפשר למנהיג או למפקד הנואם לחזק בקרב חייליו את תחושת הביטחון, ההערכה העצמית והשייכות, את רגש הכבוד וההערצה כלפיו ואת המשימה בצדקתה של המשימה

הטוב ביותר. אם אנו לא נעשה את זה, אין לנו פה זכות קיום. למרות שדיברו אתכם על זה אני אחזור: אנחנו לא נפסיד את המלחמה הזאת. אנחנו לא אלה שהתחלנו אותה, אבל מחובתנו כצבא להיות מגן לעם היהודי ולדאוג שהתושבים האלה שנמצאים פה במטולה ובחיפה יוכלו לחיות בשקט. אם אנחנו לא נעשה את זה, אף אחד לא יעשה את זה. במשך אלפיים שנה חיכינו למדינה הזאת, ואנחנו לא נתקפל בגלל שחבורה של מחבלים חושבים שהם יכולים להפחיד אותנו. אמרתי לכם את המשפט הזה ואני מאמין בו, מי שלא יכול להגן על החירות שלו - לא זכאי לה. אם אנחנו כצבא, כמדינה, לא נדע להילחם בשיניים עד טיפת הדם האחרונה, כדי שהעם הזה יוכל להיות חופשי בארצו, הוא לא יהיה כזה. יש זמן לדבר ויש זמן לפעול, וכשנפלים

מערכות

בית ההוצאה לאור של צה"ל

התווך התת-קרקעי אתגר והזדמנות

בכוונת הוצאת "מערכות" להוציא לאור קובץ מאמרים שיעסוק בשימושים האזרחיים והצבאיים של התווך התת-קרקעי בהווה ובעתיד. לקובץ יתקבלו מאמרים בהיקף של עד 15,000 מילה, בלתי מסווגים אשר לא פורסמו עד כה בעברית לציבור הרחב. את המאמרים יש לשלוח להוצאת "מערכות" ד"צ 02432, צה"ל

